

Citát:

*„Rostoucí
strom je živým
symbolem
pokrokového
národa.“*

D. Nehru

Úvodník

Vážení čtenáři,

v minulých dnech a týdnech jsme byli svědky ničivých záplav, které opět přinesou vlnu dohadů, populistických prohlášení a zjednodušených pohledů na jejich příčiny, dopady a vůbec celou problematiku.

Životní prostředí je složitý mechanismus a jeho součástí je po tisíce let i homo sapiens, kterýžto se trvale nevyskytuje pouze v Antarktidě. Výsledkem jeho počínání, jež v mnoha případech a ohledech jistě nelze označit za rozumné, je i změněná krajina a v posledních 200 letech druhové složení našich lesů. Zatímco v přirozené skladbě byly zastoupeny jehličnany pouze 34% (z toho smrk jen 11%), podle zjištění Národní inventarizace lesů z let 2001-2004 je jejich podíl více než dvojnásobný 75,6 % (z toho smrk 53,3%). Tento poměr se však do budoucna změní, neboť NIL zároveň prokázala, že podíl jehličnatých dřevin v obnově činil 35,8% (z toho smrk 32,6%), zatímco u listnatých dřevin 64,2 %.

Smrk je obvykle v médiích laické veřejnosti prezentován jako dřevina vodohospodářsky nevhodná, listnáče naopak jako dřeviny, které mohou významně svou vysokou spotřebou vody přispět k tlumení povodní. Je tomu ale skutečně tak? Seriózní odpověď na tuto otázku a okruh souvisejících problémů hledá vědecký výzkum již více než 100 let. Jednou z řady výzkumných programů, který se zabýval vazbou vody a lesa, je společný výzkumný projekt Lesnické a dřevařské fakulty MZLU v Brně a Výzkumné stanice VÚLHM v Opočně s názvem „Horské lesní ekosystémy a jejich obhospodařování s cílem tlumení povodní“ z r. 2002-2004, založený na základě dlouhých časových řad experimentálních pozorování nejen v Orlických horách, ale i v Beskydech a analýze řady zahraničních studií, vedený profesorem Petrem Kantorem a Ing. Františkem Šachem.

Cituji ze závěrečného hodnocení projektu: „Středohorské a horské lesy (na rozdíl od všech nelesních ekosystémů) tlumí velmi snadno přívalové srážky o síle do 50 mm. Souvislé srážky o velikosti do 100mm se již projeví na celkové výši odtoku vody z lesa, ale z pohledu vodo-

hospodářské účinnosti jsou ještě přijatelné. Přitom listnaté dřeviny (buk) jsou z pohledu nebezpečí velkých vod méně účinné než dřeviny jehličnaté (smrk). Za kritickou mez pro účinné tlumení povodní lesem lze považovat hranici 150 až 200mm souvislých srážek. Při tomto úhrnu je již lesní půda vždy zcela nasycena vodou včetně zaplnění prohlubní jak v půdním povrchu, tak v horninovém podloží. Poté nastává neřízený a spontánní odtok vody celým půdním profilem, a to bez ohledu na druhovou skladbu nebo sebejemnější způsoby obhospodařování.“

Z uvedeného vyplývají dvě zásadní věci. Za prvé význam lesů pro zadržování vody v krajině je prokazatelný a nepochybnitelný a společnost by jej měla náležitě ocenit - minimálně zachováním dosavadních příspěvků na hospodaření v lesích z krajských rozpočtů, o jejichž objemu hodlají dle neoficiálních informací některé kraje licitovat, a za druhé i lesní půda podobně jako technická zařízení má své kapacitní možnosti, které, ať si to přejeme sebevíc, nelze překročit.

*Ing. František Kučera
předseda SVOL*

Potřebují vlastníci lesů finanční příspěvky na hospodaření?

Společenské změny nastavené v listopadu 1989 daly mimo jiné možnost obnovení vlastnických práv i pro lesní majetky a to zejména prostřednictvím zákonů č. 229/91 Sb. a č. 172/91 Sb.

Téměř současně s uchopením vlastnických práv se noví majitelé lesů dočkali i dalšího významného kroku a to výplaty finančních příspěvků na hospodaření v lesích, které byly součástí státního rozpočtu a byly centrálně vypláceny z ministerstva zemědělství. Finančních prostředků bylo poměrně dost a zcela určitě pozitivně přispěly k lepšímu startu nově vzniklých lesních majetků, ale zejména byly výrazně využity na zlepšení stavu lesů, ve kterých se odehrával přímo „generální úklid“. Jak to tak bývá, roh hojnosti se pomalu vyčerpával a MZe již bylo nuceno pozastavit výplatu finančních prostředků na některé dotační tituly (např. dotační titul E), přesto byla situace pro vlastníky poměrně uspokojivá a troufám si tvrdit, na stavu lesů to bylo znát. Lákavá motivace pro jemnější způsoby hospodaření s přirozenou obnovou, pro zvýšení podílu MZD i pro mimoprodukční funkce lesa se rozhodně neminula účinkem. I v této „zlaté“ éře však dotace do lesního hospodářství silně pokulhávaly za dotacemi do zemědělství a aby to majitelé lesů neměli tak jednoduché, přišel rok 2005 a s ním vstoupil v platnost

pokračování na str. 2. »

Ilustrační foto: Ing. Martin Kodeš

Co nám přinese novela zákona o ochraně přírody a krajiny?

Dne 17. června poslanci v Parlamentu ČR rozhodovali ve 3. čtení o znění novely zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny. Přestože dopady přijetí tohoto znění zákona ukáže teprve aplikace jednotlivých ustanovení v praxi, již nyní se můžeme domnívat, že novela zákona bude **pro vlastníky lesa mít příznivější vliv**, než dosavadní znění zákona.

SVOLu se na podnět svých členů v regionu Šumava podařilo přesvědčit poslance, aby nepodpořili změnu zákona, týkající se rady národního parku (§§ 19 a 20). Zůstává tak v platnosti stávající znění, kdy schválení zón ochrany, návštěvního řádu

a plánu péče **vyžaduje dohodu zástupců obcí delegovaných do rady**. Upozorňuji však, že i stávající znění zákona stanoví, že v případě nedohody je rozpor předložen na ministerstvo ŽP, které po projednání s dotčenými obcemi rozhodne.

Jaké jsou hlavní změny novely?

Obecně lze říci, že úkolem SVOLu v rámci schvalování novely bylo zajistit, aby úpravy zákona zajistily uvedení do souladu znění zákona o ochraně přírody se zněním směrnice Rady 92/43/EHS o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živo-

pokračování na str. 2. »

Z výročního zasedání SVOL

K stěžejním tématům VIII. celostátní konference nestátních vlastníků lesů, která se uskutečnila 19. března 2009 v Pelhřimově, patřil význam lesa pro obce a soukromé majitele, dopady finanční a hospodářské krize na lesní hospodářství, ochrana přírody z pohledu vlastníka lesa, obchod s dřevem a dotační politika v lesnictví.

Zhodnocení současného stavu

Konferenci zahájil pelhřimovský starosta Leopold Bambula. Ve svém emotivním vystoupení uvedl, že lesy mají pro město značný význam, a to nejen z hlediska

produkce dřevní hmoty a finančního přínosu do rozpočtu města, jehož výrazné snížení v důsledku finanční a obytné krize město očekává, ale zejména díky jejich mimoprodukčním funkcím, kdy obyvatelům města poskytují zdravé životní prostředí i místo k rekreaci a odpočinku.

Předseda SVOL Ing. František Kučera provedl zhodnocení současného vývoje v lesnictví a dřevařském průmyslu, v němž se zamýšlel nad tím, zda stát může a měl by vlastníkům lesů pomoci. Připomněl, že na základě výpočtu matematických mode-

pokračování na str. 2. »

Potřebují vlastníci... - pokračování ze str. 1.

nový zákon o rozpočtovém určení daní. Od toho okamžiku přešla celá agenda výplaty finančních příspěvků do lesního hospodářství na krajské úřady respektive na kraje jako orgány samosprávy, přičemž ze státního rozpočtu byla krajům poskytnuta příslušná částka, bohužel ne však účelově vázaná. Různý přístup krajských zastupitelstev se projevil i při tvorbě „Pravidel“ pro výplatu finančních prostředků na hospodaření v lesích a tak zcela v rozporu s Národním lesnickým programem I. vzniklo prakticky 14 různě motivovaných „Krajských lesnických politik“. Celý proces prošel složitou notifikací někde i s časovým zpožděním. Dotace pro zemědělství zůstaly nadále centrálně při MZe, tedy s vyšším stupněm jistoty výplaty pro žadatele a navíc při součtu částek určených do LH za jednotlivé kraje došlo k výraznému poklesu celkového objemu financí do LH. U MZe zůstaly i některé dotace z oblasti myslivosti a tak pouze vlastníci lesů byli

<i>Kraj</i>	<i>Plán Kč pro rok 2009</i>	<i>Situace</i>
Královéhradecký	22,2 mil. Kč	zatím nebude kráceno, výplaty pokračují
Pardubický	17,4 mil. Kč	pozastavená částka cca o 1,5 mil. Kč
Liberecký	7,1 mil. Kč	situace se projednává (návrh finančního stropu pro jednoho žadatele)
Vysočina	25 mil. Kč	zatím nebude kráceno, výplaty pokračují

Co nám přinese... - pokračování ze str. 1.

čichů a planě rostoucích rostlin takovým způsobem, **aby omezení vlastníků nebylo přísnější, než je omezení vyplývající ze směrnice.**

Nejdůležitější úpravy pro vlastníky lesa:

1. Náhrada újmy. Úprava umožňuje poskytovat náhradu újmy způsobené požadavky ochrany přírody v prvcích územního systému ekologické stability. Zákon za účelem odstranění rozporů výslovně deklaruje to, co v něm podle názoru SVOL je obsaženo již od roku 2004, totiž že nárok na náhradu újmy trvá i v případě převodu nebo přechodu vlastnického práva nebo práva nájmu. Nájemce pozemku může nárok uplatnit v případě zachovaného nároku vlastníka pozemku. Nově se do zákona zakotvuje pravomoc orgánů ochrany přírody rozhodovat o nároku na náhradu újmy ve správním řízení, což významně usnadňuje a zlevňuje vymáhání nároku soudní cestou v případě, že náhrada újmy nebude poskytnuta přímo na základě žádosti.

2. Tvorba LHP. Navržená úprava např. stanovuje orgánům ochrany přírody povinnost poskytnout vlastníkům lesa na jejich žádost před započetím prací na tvorbě lesních hospodářských plánů předběžnou informaci o podmínkách vydání souhlasného závazného stanoviska ke schválení lesního hospodářského plánu. To zabrání stávající praxi, kdy vlastník lesa při zadání zpracování LHP nemá jistotu, jaké požadavky orgány OP budou u schválení LHP uplatňovat. Úprava vede ke zvýšení právní jistoty vlastníků lesa. Úprava dále stanoví, kdo o vydání závazného stanoviska žádá a co se stane, pokud orgán ochrany přírody vydá stanovisko po lhůtě, která je pro vydání závazného stanoviska orgánům ochrany přírody v zákoně nově stanovena a činí 60 dnů od doručení žádosti.

odkázání na různý stupeň osvědčenosti rad či zastupitelstev krajů, čímž byli postaveni na úroveň občanských sdružení či veřejně prospěšných společností.

Lesní zákon č. 289/95 Sb. a další legislativa spojená s hospodařením v lesích kladou na vlastníky lesů v ČR mnoho povinností a svojí přísností nemá v rámci EU obdoby, naopak pro veřejnost je garantem možnosti volného a téměř bezuzdného využívání lesů. Vlastníci lesů finanční podpory do LH vnímali jako částečnou kompenzaci této „společenské objednávky“ a proto jsou velmi znepokojeni informacemi o případném omezení výplaty těchto prostředků. Tyto informace již proběhly médii zhruba před dvěma měsíci a první informace tohoto druhu pocházela z Karlovarského kraje. Poslední verze, kterou mám z tohoto regionu k dispozici, hovoří o krácení plánované částky na 25%, přičemž příslušný radní situaci komentoval slovy, že lesní podniky si měly v době příznivých cen dřeva vytvořit rezervy. K tomuto výroku musím poznamenat, že

3. Hodnocení LHP. Úprava uvádí posuzování důsledků lesních hospodářských plánů a osnov pro evropsky významné lokality a ptačích oblastí do souladu se zněním směrnice Rady 92/43/EHS. Zůstává zachován stávající model, kdy k hodnocení vlivu LHP dochází při vydávání závazného stanoviska orgánů ochrany přírody k návrhu LHP. Vychází z předpokladu, že orgán ochrany přírody vydá souhlasné závazné stanovisko, pokud vypracovaný LHP nebude mít významný negativní vliv na evropsky významnou lokalitu. Pokud vlastník dodrží podmínky stanovené orgánem ochrany přírody v rámci předběžné informace, tak by k nesouhlasnému vydání stanoviska nemělo dojít. Tímto postupem nebudou vlastníkům lesa vznikat náklady spojené s hodnocením vlivu na EVL.

4. Vstup do NPR. Úprava nově umožňuje vstup a vjezd osob zajišťujících lesní a zemědělské hospodaření, obranu státu a ochranu státních hranic, požární ochranu, zdravotní a veterinární službu, při výkonu této činnosti do národních přírodních rezervací.

5. Vyhlásování ZCHÚ. Úprava zjednodušuje postup při vyhlásování zvláště chráněných území a rovněž postup při vymezování a změně zón ochrany přírody v národních parcích a chráněných krajinných oblastech, aniž by byla omezena informovanost vlastníků pozemků o navrženém zprůsňení ochranných podmínek ZCHÚ. Úprava stejný postup stanoví i při změně vymezení způsobu nebo rozsahu ochrany zvláště chráněného území nebo zón ochrany národních parku či chráněné krajinné oblasti.

6. Posuzování koncepcí. V § 45i odst. 8 se slova „negativní vliv na území“ nově nahrazují slovy „významný negativní vliv na příznivý stav předmětu ochrany nebo celistvost“. Negativní vliv (například zašlápnutí mravence) nebude mít již vliv neschválení

finanční prostředky. Podle zkušeností Františka Kučery ze SVOL převážná část zastupitelstev obcí ctí svou zodpovědnost k lesnímu majetku obce. Nelze ovšem vyloučit, že i pod neustálé sílícím tlakem ochrany přírody a ekonomických vlivů se obec bude poohlížet o jiných možnostech nakládání se svým lesem a lehce uvěří lákavým nabídkám od nejrůznějších podnikatelů.

Předseda SVOL také upozornil na paradox, kdy stoupá celospolečenská poptávka po mimoprodukčních funkcích lesa, ovšem zároveň společnost není ochotná a připravená tyto benefity ocenit a vlastníci zůstávají odkázáni pouze na výnosy z prodeje

od takto vysoce postaveného zastupitele kraje by argumentace tohoto druhu neměla zaznít, neboť nesvědčí o příliš dobré úrovni znalostí o možnosti tvorby rezerv v LH. V návaznosti na krok Karlovarského kraje se začaly šířit „zaručené“ informace o postupu jiných krajů, proto si dovoluji popsat současnou situaci (22.6.2009) u několika z nich.

Z uvedeného „vzorku“ krajů by mohlo vyplývat uklidnění situace a nepotvrzení obav vlastníků lesa, ale znáte to ... Vlastníci lesa chápou dopady hospodářské krize, neboť se sami prakticky již od II. Q 2008 potýkají s neustálé se zhoršující ekonomickou situací, ale právem se strachují, že by mohla zmizet alespoň částečná kompenzace externalit, které jejich lesní majetek společnosti poskytují, ať jde o funkce lesa půdoochranné, vodohospodářské či rekreační, a pro jejichž existenci je les nenahraditelný. Proto se v názvu svého příspěvku ptám „Potřebují vlastníci lesů finanční příspěvky na hospodaření v nich?“

Ano, určitě potřebují, ale zatímco jejich lesy ze zákona trvale poskytují veřejnosti využívané služby, je náhrada za tyto služby nešťastně formulovaná jako „dotace“ bez právní jistoty. I v souvislosti se zhoršující se situací v LH je čas tyto nesrovnalosti odstranit a veřejně prospěšné služby poskytované lesem ohodnotit a hradit jako v některých zemích EU (např. „vodní feník“-tato forma úhrady za produkci vody by ani

koncepce, neboť nemá významný negativní vliv na výskyt mravenců v lokalitě.

7. Ochrana kriticky a silně ohrožených rostlin. Úprava umožňuje vlastníkům lesa požádat orgány ochrany přírody o uzavření dohody o běžném způsobu hospodaření. Tím se vlastník vyvaruje případu, kdy při běžném způsobu hospodaření poškodí rostlinu kriticky nebo silně ohroženou, neboť o jejím výskytu neměl žádné informace. Dohoda nemá vliv na možnost uplatnění nároku na náhradu újmy.

8. Třetí forma ochrany evropsky významných lokalit. Schválená novela mění dosavadní stav, kdy u evropsky významných lokalit, které dosud nebyly chráněny, byla stanovena povinnost zajistit do šesti let od zařazení na evropský seznam jejich zvláštní ochranu, a to buď smluvně, nebo vyhlášením zvláště chráněného území. Zavádí se totiž třetí možnost ochrany, spočívající v povinnosti dodržovat při hospodaření na pozemcích v evropsky významných lokalitách doporučené způsoby hospodaření vyhlášené Ministerstvem životního prostředí. Vyhlášení zvláště chráněného území nebo smluvní ochrana jsou napříště nezbytné jen u těch EVL, u kterých to bude výslovně uvedeno při jejich zařazení na národní seznam.

9. Nadřazenost zákona o ochraně přírody a krajiny. Úpravou bylo ze zákona odstraněno ustanovení, které stanovovalo nadřazenost zákona o ochraně přírody a předpisů vydaných k jeho provedení vůči zákonům o lesích, vodách, územnímu plánování a stavebnímu řádu, o ochraně nerostného bohatství, ochraně zemědělského půdního fondu, myslivosti a rybářství. Zrušení tohoto ustanovení ovšem neznamená, že zákon o ochraně přírody povahu speciálního předpisu vůči zákonům o lesích, vodách, územnímu plánování a stavebnímu řádu, o ochraně nerostného bohatství, ochraně zemědělského půdního fondu, myslivosti

u nás působící vodárenské společnosti při jejich ziscích také neohrozila). Nepříjemná je i situace v celoročním využití lesa, kdy různí podnikavci nabízejí vyjíždky na koních, cyklopodniky atd... za úplatu, přičemž místem dění je les, jehož vlastník nemá příliš možností obrany a dovolání se náhrady či práva a je okamžitě posazován do role „třídního nepřítele“. V praxi se dá situace hodnotit jako podnikání na cizím majetku. Nikdo z vlastníků lesa, aspoň co je mně známo, nemá zájem o vyloučení veřejnosti z návštěv lesa, ale mnoho z nich volá po zákonné úpravě podmínek.

Vrátím se ale k nastavené otázce o potřebě „dotací“. Vlastníci lesů by raději uvítali objektivní ohodnocení mimoprodukčních funkcí svého lesního majetku s právní jistotou úhrady této služby než politicky a ekonomicky nejistou výplatu finančních podpor obecně zvaných dotacemi. Dotace nechť jsou poskytovány za jiné nadstandardní služby či způsoby hospodaření. Les však svojí existencí produkuje skutečně hojně využívané služby a ve slušné demokratické společnosti by mělo být samozřejmostí je hradit.

*Radomír Charvát
předseda RS SVOL
Východočeského regionu
lesmistr - jednatel společnosti
Lesní družstvo Vysoké Chvojno s.r.o.*

a rybářství napříště nemůže mít; poměr speciality a obecnosti totiž nevzniká tím, že jej zákonodárce výslovně deklaruje, nýbrž faktickým poměrem mezi právními normami.

Celkově lze říci, že novela zákona nepřináší pro vlastníky lesa žádné další povinnosti, které by vlastníky lesa zatěžovaly oproti stávajícímu znění zákona. Naopak v mnoha případech dochází ke zlepšení právního postavení vlastníků lesa, což je v posledních letech jev takřka nevídaný.

Je však nezbytné připomenout, že SVOLem předpokládaná interpretace schváleného znění novely zákona ze strany orgánů ochrany přírody závisí také na dodržení smlouvy mezi SVOLem a MŽP, týkající se zpracování metodického pokynu o spolupráci vlastníků lesa s orgány státní správy ochrany přírody při tvorbě lesních hospodářských plánů a při dohodnuté nutnosti změny nevyhovující „náhradové“ vyhlášky č. 335/2006 Sb. Pevně věříme tomu, že i přes výměnu na postu ministra ŽP ministerstvo své závazky vůči SVOLu v brzké době dodrží.

Přestože ve znění stávajícího zákona o ochraně přírody je mnoho dalších ustanovení, u nichž by vlastníci lesa uvítali změny (například vypuštění bezobsažného termínu „intenzivní technologie“, který bývá poslední dobou zneužíván různým subjektivním výkladem), znění novely zákona schválené v Poslanecké sněmovně by mělo mít podporu vlastníků lesa a SVOL přijetí novely ve stávajícím znění po zvážení všech výhod i rizik podporuje. Proces schvalování zákona se nyní přesune do Senátu ČR.

Zároveň si dovoluji poděkovat všem, kteří se na přípravě a projednání návrhu zákona podíleli.

*Ing. Roman Šimek
člen předsednictva SVOL
ředitel Správy lesů města Olomouce*

Z výročního... - pokračování ze str. 1.

lů ÚHÚL překročila celková roční těžba v letech 2006 a 2007 celkový průměrný přírůst a dosáhla tak hranice trvalé udržitelnosti. Vzhledem k tomu, že státní podnik Lesy České republiky je dominantním hráčem na trhu s dřívím (51%) je pro všechny ostatní právě jeho chování klíčové. Od ministerstva zemědělství, zřizovatele LČR, vlastníci lesů očekávají vydání pokynu k snížení těžeb LČR. Na rozdíl od státního podniku mají jejich správci, s výjimkou lesů v imisních pásmech a lázeňských lesů, povinnost odvádět svému zřizovateli např. v podobě nájemného jistě

dřeva, které se vzhledem k nákladům na realizované lesnické činnosti stále snižují. Dotace, které plynou do lesního hospodářství, jsou jen malou náplastí. Na 1 hektar lesní půdy připadalo v roce 2008 pouhých 5,3% dotací z národních i evropských zdrojů poskytovaných na půdu zemědělskou.

Jedním z možných řešení současné obtížné situace pro správce obecních lesů je podle Františka Kučery dohoda o dočasném snížení nebo prominutí nájmu za lesní pozemky ze strany vedení města či obce, která je pochopitelně jednodušší a pro město méně bolestivá tam, kde příjmy z obecních lesů tvoří jen malou

část městského rozpočtu. Dohody lze však dosáhnout jen na základě neustálého kontaktu a vzájemného toku informací mezi správcem a vlastníkem lesa. V závěru první části pak apeloval na obě strany, aby při každé příležitosti veřejně prezentovaly a zdůrazňovaly přínosy lesů pro společnost a samy i prostřednictvím svých organizací usilovaly o zahájení věcných rozhovorů na téma úhrady mimoprodukčních funkcí lesa. Druhá část příspěvku předsedy SVOL patřila zhodnocení činnosti Sdružení v loňském roce a nastínila jeho priority v roce 2009.

pokračování na str. 3. »»

Trh s dřívím

Rozboru situace na trhu s dřívím se věnoval Ing. Jiří Svoboda, ředitel Lesního družstva obcí v Příbyslavi. Znovu připomněl, že prodej dříví je pro většinu lesních majetků zásadním příjmem a tudíž i otázkou jejich další existence. Ceny dřeva poklesly mezi roky 1999 a 2008 téměř o 28%, výnosy se pohybují na úrovni roku 1995, ovšem náklady se od té doby zvedly čtyřnásobně. Přestože vývoj cen pilařské smrkové kulatiny nemilosrdně klesal, neodrazil se tento trend, s výjimkou roku 2008, na ceně řeziva. Podle Jiřího Svobody je problém zejména v prodeji dříví nižší kvality, tj. kůrovcového dříví a vlákniny, a považuje za chybu v tomto okamžiku zvyšovat těžbu a dohánět propad jednotkové ceny zvýšením objemu prodaného dříví. Správcům tak doporučil restrikcí nákladů a zachovat nebo snížit obvyklý objem těžeb. Jak uvedl Jiří Svoboda, vlastnictví lesa je jedním z nejvíce regulovaných vlastnictví nemovitosti v ČR, přesto se však nevyhne dalším regulacím a omezování vlastnických práv, a to nejen z důvodů environmentálních. Prostor pro hospodaření v lesích neustále zmenšují také nároky a chování uživatelů honiteb, vodárenských společností, provozovatelů liniových staveb, motorkářů, houbařů, cyklistů a dalších uživatelů lesů. Pokud nebude tento trend v omezování práv vlastníků lesů usměr-

Tab. 1: Přehled chráněných území v ČR údaje k 30. 6. 2007

	Počet	Výměra (v tis. ha)	Podíl na celkové rozloze ČR (v %)	Výměra lesů (v tis. ha)	Lesnatost chráněného území (v %)	Podíl na rozloze lesů v ČR (v %)
Národní parky	4	119,5	1,52	103,97	87	3,92
Chráněné krajinné oblasti	25	1089,82	13,82	588,50	54	22,22
Národní přírodní rezervace	111	28,10	0,36	23,04	82	0,87
Přírodní rezervace	775	36,30	0,46	15,97	44	0,60
Národní přírodní památky	104	2,80	0,04	1,65	59	0,06
Přírodní památky	1191	27,20	0,35	19,04	70	0,72
Ptačí oblasti	39*	696,72*	8,83*	neuvedeno	neuvedeno	neuvedeno
Evropsky významné lokality	879*	725,42*	9,19*	neuvedeno	neuvedeno	neuvedeno

Zdroj: AOPK ČR, <http://drusop.nature.cz/index.php>

* Údaje k 31. 12. 2008

něn, je podle Jiřího Svobody v brzké době možné, že se hospodaření v lese přestane vyplácet a hrozí, že vlastníci přestanou v lese hospodařit, opravovat cesty a svážnice a budou užitkovým dřevem topit. Otázkou zůstává, kde potom vzít surovinu pro stavebnictví, zpracovatelský průmysl a další obory. Její dovoz není řešením ani ekonomickým ani ekologickým.

Ochrana přírody

Ředitel Správy lesů města Olomouce Ing. Roman Šimek se zaměřil na problematiku ochrany přírody. Připomněl rostoucí zájem společnosti o ochranu přírody a krajiny v posledních 20 letech. Díky tomu se hospodaření v lesích stává vděčným terčem kritiky specialistů přírodovědného zaměření, kteří požadují, aby hospodaření v lesích bylo omezeno způsobem, jež by umožnil optimální podmínky pro rozvoj druhů, které jsou předmětem výzkumu daného specialisty.

Kritice podrobil Roman Šimek také doplňování národního seznamu probíhající od května 2006 do ledna 2007, kdy navrhovatel zcela opomněl vliv úpravy nařízení na státní sektor, bagatelizoval její dopad na vlastníky lesů a nebyl schopen podat podrobné informace o výskytu evropsky významného druhu nebo stanoviště, podrobnosti k plánu péče o danou lokalitu nebo druh či kompenzaci náhrad za vzniklou škodu. Ptačí oblasti a evropsky významné lokality se mnohde překrývají se stávajícím zvláště chráněným územím, přesto až 40 % výměry porostní půdy lesů v ČR je omezeno z důvodu ochrany přírody oproti běžnému způsobu hospodaření (viz tabulka č. 1). V závěrečné části svého vystoupení shrnul Roman Šimek přípravu novely zákona o ochraně přírody, která probíhá již od roku 2007. Přes opětovné ujišťování od zástupců ministerstva životní o naprosto nezbytné otevřenosti, vstřícnosti a spolupráci se zástupci nestátních vlastníků lesů o novele dozvěděli nepřímo a náhodou. Zásadní nesouhlas vyvolaly zejména změny ve způsobu a postupu vyhlášování zvláště chráněných území, ve

vydávání závazného stanoviska orgánů ochrany přírody k lesním hospodářským plánům a osnovám a posuzování jejich vlivu na evropsky významné lokality a ptačí oblasti. Po řadě jednání s představiteli Ministerstva životního prostředí a Agentury ochrany přírody a krajiny se až na sklonku roku 2008 podařilo vyjednat kompromisní řešení, které ministerstvo zahrnuje do komplexního pozměňovacího návrhu pro jednání v pověřených parlamentních výborech. O tom, že je SVOL konstruktivním partnerem se podle Romana Šimka mohlo ministerstvo přesvědčit již dávno, mimo jiné při zpracovávání Pravidel hospodaření pro typy lesních přírodních stanovišť v evropsky významných lokalitách soustavy Natura 2000.

Z vystoupení hostů

Ministerstvo životního prostředí

Podle náměstka ministra životního prostředí RNDr. Františka Pelce se ochrana přírody v ČR a kdekoliv na světě nedá dělat bez úzké součinnosti s vlastníky pozemků, zároveň je však nutné v komunikaci odbourat dva přetrvávající mýty: a to, že lesníci byli vždy nejlepšími ochranáři přírody a že ochranáři přírody vědí všechno, co se týče oblasti ochrany lesa, nejlépe. Obě skupiny plní své poslání dané společenskou poptávkou poplatnou době. Tuto poptávku je třeba nově určit a naformulovat všemi zainteresovanými stranami a veřejností; nemůže ji vytvářet izolovaný subjekt, ani

lesník ani ochranář.

Za velmi vyvážený dokument považuje Národní lesnický program II a vyjádřil poděkování SVOL za aktivní působení při jeho tvorbě, zejména za postoj k problematice zvěře a odlišování míry regulace z hlediska vlastnictví. Dále popisoval důvody novely zákona o ochraně přírody a krajiny, jímž byl zejména infringement Smlouvy o ES a ČR ve věci hodnocení vlivu koncepcí nebo záměrů na EVL nebo PO a požadavek Evropské komise na změnu legislativy, který česká strana nedokázala vyvrátit. Znění pozměňovacího návrhu, na němž se ministerstvo dohodlo se SVOL, LČR a AOPK, označil náměstek Pelc za velmi kvalitní, zahrnující i praktický pohled. Za jednoznačné klady novely považuje přenesení povolování výjimek ze zákona (drobných nevratných rizik a zásahů) z vládní úrovně na úroveň nižšího správního řízení a zpráhlednění působnosti orgánů AOPK. Ke konstrukci vyhlášování evropsky významných lokalit podotkl, že během přístupu země do Evropské unie nebylo zajištěno přechodné období pro vytváření sítě Natura, MŽP nestihlo zmapovat celou republiku a proto dnes dochází k doplňování národního seznamu. Tento proces negativně ovlivňuje neochota ochranářů komunikovat s vlastníky a snaha vystupovat z pozice nařizovatele. V současné době probíhá meziresortní připomínkování návrhů nových lokalit, které byly s klíčovými vlastníky projednány - v některých případech bohužel nelze dojít k dohodě. Dále konstatoval, že ministerstvo přistoupilo na požadavek SVOL ke zpracování metodického pokynu MŽP k závaznému stanovisku podle ustanovení § 4 zákona, novelizaci vyhlášky o náhradě újmy za ztížení hospodaření na zemědělských a lesních pozemcích a řešení problematiky smluvní ochrany. Novela zákona o ochraně přírody, která je ve sněmovně, umožňuje podle Františka Pelce dva modely – uzavření smluvní ochrany (v současnosti mají kraje rozpracováno cca 30 takových případů), nebo postačuje-li pouze základní ochrana EVL, bude násle-

dovat dobrovolné uzavření smlouvy o péči o toto území.

Ministerstvo zemědělství

Vrchní ředitel sekce lesního hospodářství MZe Ing. Martin Žižka upozornil vlastníky na další očekávanou redukcí státních podpor do LH, nejen vzhledem k finanční situaci se bude pozornost zaměřovat na programy kofinancované žadateli. V polovině dubna se očekává schválení a vyhlášení žádostí o subvenci části úroků z úvěrů prostřednictvím Podpůrného a garančního lesnického fondu. Pro lesnické subjekty vyčlenilo ministerstvo ze státního rozpočtu částku 350 mil. korun. K nařízení o uvádění dřeva a dřevařských výrobků na trh Martin Žižka uvedl, že jeho projednávání probíhá na dvou, v tuto chvíli zcela oddělených, liniích – v Evropském parlamentu a v pracovní skupině Rady, které tento půlrok předsedá české ministerstvo zemědělství. Ve shodě se SVOL prosazuje

Tab. 2 – Přehled poskytování dotací v ČR v mil. Kč v roce 2008

	Výměra v ha	Národní zdroje	Zdroje EU	Celkem	Průměr na ha
Zemědělství půda	3 513 192	4 713	10 795	15 508	4 414
Lesnictví	2 651 209	368	333	701	264
Podíl	75 %	8 %	3 %	4,3 %	5,3 %

nezvyšování administrativní zátěže vlastníků lesů a zacílení opatření na dovozy dřeva ze zemí mimo EU.

Lesy ČR

Výrobně technický ředitel státního podniku LČR Ing. Vladimír Krchov uvedl, že SVOL vnímají jako velmi významnou stavovskou organizaci v lesním hospodářství a samozřejmě jako svého přirozeného partnera. Na výtku vysokého objemu těžeb v období odbytové krize reagoval poukazem na nevyjasněnost koncepcí státního podniku a uzavřené smlouvy s odběrateli v minulých letech. Vyzdvihl význam Memoranda MZe a K LDS, které v květnu 2009 završí první rok platnosti. Na základě jeho vyhodnocení bude rozhodnuto o řešení zakázek buď outsourcingem na lokalitě P nebo na OM s vlastním prodejem dříví. Závěrem vyzval k obnovení širší komunikace nestátních vlastníků s LČR zejména v hospodářské oblasti a spolupráci na společných tématech.

Dotlační podpora

V referátu ředitele akciové společnosti Městské lesy Hradec Králové Ing. Zdeňka Petříka, který je zástupcem SVOL v Monitorovacím výboru Programu rozvoje venkova 2007-2013, zazněly připomínky přede-

vším k velice nízkému podílu dotačních prostředků do lesnictví v rámci PRV (viz tabulka č. 2), k „monopolnímu“ chování SZIF, který žádosti o evropské peníze vyřizuje, rozporuplným výkladům přepočtu limitu de minimis v českých korunách a způsobu zjišťování plochy a počtu kusů sazenic u opatření týkajících se zachování lesního porostu a zvyšování MZD.

S podnětným příspěvkem vystoupil v diskusi ředitel Lesů města Český Krumlov Ing. Bedřich Navrátil, který požadoval větší podporu dřevostaveb ze strany ministerstev a spolupráci státního podniku Lesy ČR na revizi doporučených pravidel pro měření a třídění dřeva. K vítězi z pléna na chybějící podporu sdružování vlastníků lesů ze strany ministerstva zemědělství Ing. Václav Hronek uvedl, že tento dotační titul existoval před vstupem republiky do EU v rámci příspěvků na hospodaření v lesích. Vzhledem k tomu, že neodpovídal

tzv. vodítkům EU pro národní podpory, byl převeden do režimu de minimis (200 tis. EUR v průběhu po sobě následujících 3 let – o navýšení limitu na 500 tis. EUR usiluje dle informací Ing. Petra Duška z MZe i české ministerstvo zemědělství, schválení se předpokládá ještě v tomto roce), v důsledku novely o rozpočtovém určení daní závisí jeho financování na rozhodnutí jednotlivých krajů. Dle Václava Hronka byla odezva ze strany vlastníků v době existence programu v gesci MZe minimální.

V odpoledních hodinách proběhlo vlastní jednání konference, delegáti byli infor-

Tab. 3 - Stav členské základny SVOL ke dni 13. 3. 2009

	Počet členů	Výměra lesa v ha
Komora obecních lesů	418	225 452
Komora soukromých lesů	113	116 488
Mimořádné členství	2	10 480
Celkem	533	352 420

mování o vývoji členské základny (viz tabulka 3), ekonomickém šetření v rámci SVOL, hospodaření Sdružení v minulém roce a jeho rozpočtovém plánu na r. 2009. Konference byla završena diskusí k navrženému usnesení a jeho následným schválením.

Marie Růžková

Evropská cena letos poprvé v Česku

U příležitosti 2. fóra o budoucnosti evropského zemědělství, které se konalo v polovině března v Bruselu, proběhlo slavnostní předání Ceny za ochranu půdy a životního prostředí 2009. Ve čtvrtém ročníku této soutěže pořádané Evropskou organizací vlastníků půdy (ELO) pod záštitou komisaře pro životní prostředí Stavrose Dimase ve spolupráci s Generálním ředitelstvím Evropské komise pro životní prostředí, univerzitami ve Vídni a Lublani, společným výzkumným centrem ISPRA a společností SYNGENTA International zvítězila Jana Maděrová z Jistebnice na Tábořsku. Mezi gratulanty pochopitelně nemohl chybět

SVOL, jehož prostřednictvím se paní Maděrová do soutěže přihlásila. Ve hře bylo šest projektů z různých zemí unie. Čím zaujal hodnotící porotu vedenou profesorem vídeňské univerzity Winfriedem Blumem právě projekt paní Maděrové? Na to jsme se vítězky zeptali při naší návštěvě v Jistebnici. Sympatická energická žena hned na začátku našeho setkání uvádí na pravou míru informace uveřejňované v některých médiích a brání se označení farmářka. „Vlastním kousek lesa a 15 hektarů zemědělské půdy, většinu jsem pronajala Zemědělskému družstvu Opařany a soukromní-

Jana Maděrová získala ocenění Evropské organizace vlastníků půdy

pokračování na str. 4. »»

kům a sama obhospodařují pouze menší část. Není to hospodaření v pravém slova smyslu, které by mělo svého hospodáře uživit, celý život jsem pracovala ve zdravotnictví, na svém hospodářství jsem se soustředila hlavně na údržbu krajiny“. „Je to takový náš koníček,“ dodává s jistotou nadsázkou Karel Urbánek, který se o pozemky stará společně s paní majitelkou, „je v tom hodně dřiny a mozolů. Převážnou část prací děláme ručně, jen s minimem mechanizačních prostředků. Chemikálie ani hnojiva nepoužíváme.“

Do soutěže přihlásila paní Maděrová hektar pozemků Za kostelem, kde se nacházejí stupňovitá políčka (lokalita byla prohlášena Odborem životního prostředí MěÚ v Táboře za významný krajinný prvek) a asi pět hektarů na nedalekých Jistebnických vrších, kde se rozkládají terasovité louky. Tyto pozemky patřily rodině Maděrových již od druhé poloviny 18. století. V období kolektivizace a velkoplošného hospodaření byly zázrakem uchráněny od scelování a rozorání mezí a drobných políček, a proto se paní Maděrová po znovunabytí rodinného majetku v roce 1991 rozhodla zachovat původní a jedinečný ráz krajiny a pokračovat v jeho obhospodařování, stejně jako před

dvěma sty léty, s maximální šetrností k přírodě, s ohledem na zachování pestré druhové skladby rostlin i živočichů, bez použití chemie. Meze sečou ručně, louky sekačkou, trávu z luk používají jako zelené hnojení na části políček, kde pěstují brambory. Část políček nechávají úhorem, která v pravidelných intervalech střídají. Meze, které ochraňují půdu před vodní erozí, jsou na lokalitě Za kostelem osázeny ovocnými stromy, na Jistebnických vrších přirozeně porostlé duby, hlohy, lískovými a trnkovými keři a dožívajícími ovocnými stromy z prvorepublikové výsadby. Přestárlé stromy nahrazují novými, ale vždy odrůdami, které se v místě vyskytovaly, křoviny a větve vyřezávají a zpracovávají ve vlastním štěpkovači k vytápění domácnosti.

Podle vyjádření profesora Bluma zaujal komisi odborníků český projekt zejména svou autentičností, jednoduchostí a přenositelností realizovaných opatření do praxe. Úspěch paní Maděrové může být výzvou i pro ostatní drobné vlastníky půdy či farmáře, kteří výjimečnými opatřeními a způsoby hospodaření přispěli k ochraně půdy a zlepšení životního prostředí. Přihlášky do dalšího ročníku soutěže přijímá organizace ELO do 30. listopadu.

Marie Růžková

Stupňovitá políčka v lokalitě Za kostelem. Foto Jana Maděrová

Kongres majitelů půdy v Praze

O druhém červnovém víkendu zavítala do Prahy více než stovka majitelů půdy ze zemí Evropské unie. Proč? Sdružení přátel venkova (Friends of the Countryside), které je kolektivním členem Evropské organizace vlastníků půdy, přeneslo v duchu své tradice konání valné hromady sdružení do země právě předsedající EU. Součástí programu byl kongres o problémech majitelů půdy a ochraně přírody v ČR dne 12. června, na němž ministr životního prostředí Ladislav Miko prezentoval očekávání Evropské komise směrem k soukromému sektoru a nutnost komunikace mezi orgány ochrany přírody a majiteli půdy. Se zkušenostmi z komunikační strategie 2004 a pozitivními dopady rozšiřování Evropské unie na politiku venkova seznámil přítomné Wenceslas de Lobkowicz, vedoucí oddělení Generálního ředitelství Evropské komise.

Na kongresu hovořil také švédský byznysmen Anders Wall, jehož nadace od r. 2002 uděluje ve spolupráci s Evropskou komisí a Královskou akademií ve Stockholmu cenu zemědělským podnikatelům, kteří svou činností významně pomáhají udržitelnému hospodářskému rozvoji venkova a regionů, přispívají k zachování krajiny, zvýšení biodiverzity a ochraně kulturního dědictví. Vybraný projekt je oceněn odměnou ve výši 10.000 EUR. Z členů SVOL vystoupili na jednání Bedřich Schwarzenberg, Johaness Lobkowicz

a Constantin Kinský.

Bedřich Schwarzenberg se ve svém vystoupení zabýval především politickými a etickými aspekty restitučního procesu. V úvodu konstatoval, že nedostatečné respektování soukromého vlastnictví a podnikání v České republice je politickým dědictvím minulého režimu. Pozastavil se nad skutečností, že nárok na navrácení majetku byl omezen na občany české národnosti a ani nejsou dosud vyřešeny restituční nároky církve. Příčinu tohoto rozhodnutí čs. parlamentu spatřuje v desetiletí trvající komunistické, nacionálně zaměřené propagandě. Vyjádřil naději, že postupně dojde k nápravě a důslednějšímu uplatnění zákona a respektování principů obecného práva.

Pokud jde o soukromé podnikání, i v této oblasti se silně projevují negativní vlivy minulého režimu, v němž vyrostla dnešní mladá generace obávající se samostatného podnikání a nepřipravená bojovat za svá práva. Dodnes přetrvává jakási „emigrace mysli“, vedoucí k rezignaci a ztrátě zájmu o vlastní odpovědnost. V posledních patnácti letech se pomalu vynořují známky pozitivního vývoje, nicméně příslušníci mladé generace dosud málo spoléhají na vlastní síly a setrvávají v pasivitě.

V dalším se přednášející pozastavil nad přílišnou podporou „zelených snah a požadavků“ ze strany současných poli-

tiků, vedoucích k řadě téměř nesmyslných příkazů a zákazů omezujících rozhodování vlastníka o svém majetku a jeho obhospodařování. Jako příklad uvedl výrazné omezení pěstování modřínu a douglasky nebo podivné hospodaření v Šumavském národním parku, kde dochází v důsledku nařízené bezzásahovosti k destrukci desetitisíců hektarů smrkového lesa a ohrožení lesních majetků sousedních.

Připomněl i nedostatečnou podporu evropské integrace a některými politiky šířené názory o nadbytečnosti nových zákonů EU podporujících soukromé podnikání a konkurenční prostředí.

Svůj příspěvek zakončil přesvědčením, že úspěšné a politicky citlivé obhospodařování zemědělského a lesního majetku přispěje k bezvýhradnému akceptování soukromého vlastnictví českou společností. K dosažení tohoto cíle je třeba prokazovat péči o místní sociální problémy, mít pochopení pro zdůvodněné ekologické požadavky a být spořádaným daňovým poplatníkem. To vše je třeba umět i prodat veřejnosti. Tento přístup přispěje i k liberálním vztahům nejen s obchodními partnery, ale i se zaměstnanci a všemi voliči a obyvateli venkova. Očekává, že předešlým nastupující generace se chopí výzvy současnosti a bude se více angažovat ve veřejném životě i v politice a v zájmových sdruženích (ELO, SVOL) a bude aktivně hájit své ekonomické zájmy.

Johaness Lobkowicz zaměřil svůj příspěvek na průběh a dopady restitucí v ČR, které podle jeho názoru změnily nejen jeho vlastní život, ale i životy desítek tisíc českých občanů, a ve své podstatě i mentalitu společnosti jako celku. Připomněl, že dle údajů ministerstva zemědělství bylo řešeno 232.006 případů restituce půdy, z nichž ještě v roce 2009 zůstává 814 otevřených; mnohé skončily u Evropského soudu ve Štrasburku. Vyjádřil také obavy nad vyřešením tzv. církevních restitucí, které se týkají cca 150.000 ha lesů a zemědělské půdy.

Jak vidí výsledky restitucí po 15 letech? „Za prvé to byl geniální nápad, který pomohl vytvořit u občanů pocit vlastnictví a odpovědnosti, jež byl po 40 let systematicky potlačován neustálým přesvědčováním, že všechno patří všem. Druhý přínos restitucí spočívá ve spravování půdy. Přinejmenším nikdo nikomu nebrání v provozování lesnické nebo zemědělské činnosti. Nové soukromé majetky jsou celkově mnohem zdravější a přínášejí mnohem větší výnosy než ty, které jsou dosud ve vlastnictví státu reprezentovaném úředníky vedenými krátkodobou motivací a v naší zemi často se sklonem ke zneužití takových majetků pro vlastní zájmy“.

Dalším pozitivem restitucí podle pana Lobkowicze je, že v nebyvalé míře motivovaly města a soukromé majitele k obnově kulturního dědictví. „To, co bylo neudržované po 41 let, nemůže být samozřejmě opraveno během 15 let, ale jsem si jistý, že bez restitucí by se náš venkov netěšil takovému růstu a zvelebení“. Restituce stojí také za včasným a zdravým rozvojem trhu s nemovitostmi. Vlastnictví půdy, domů nebo jiných majetkových aktiv jednotlivcem, ne společností s více či méně anonymní entitou, má podle pana Lobkowicze stabilizující vliv na společnost, utváří konzervativní postoj a do jisté míry osvobozuje od každodenního politického populismu a pokušení. Své vystoupení zakončil citací preambule zákona o půdě a přesvědčením, že bylo dosaženo většiny cílů, které si zákon stanovil.

Constantin Kinský ve svém vystoupení poukázal na odpovědnost vlastníků lesů při nakládání s majetkem a uvítal nové příležitosti, které se rýsují v důsledku environmentálních závazků Evropské unie jako např. produkce bioenergie nebo finanční ocenění úlohy lesů při poutání uhlíku. Zároveň varoval před apatickým přijímáním faktu klimatických změn, kterým právě zemědělství a lesnictví bude vystaveno nejvíce, a připomněl nutnost věnovat se této problematice podrobněji a spolupracovat s vlastníky v zahraničí,

neboť ne všechny strategie, které mají veřejnost podnítit k trvale udržitelnému způsobu života a využívání obnovitelných zdrojů, jsou vedeny upřímnou snahou. To potvrdil i generální sekretář ELO a Sdružení přátel venkova Thierry de l'Escaille a závěrem načrtnul pozice, které budou evropsští zástupci majitelů půdy hájit při jednáních, která ještě budou předcházet klimatickému summitu OSN v dánské Kodani v prosinci 2009. K nim patří zejména propagace stěžejní úlohy lesů při ochraně klimatu, podpora návrhu dvou nových závazkových období pro rozvojové země 2013-17 a 2018-22 s alternativním snížením emisí CO2 kvantifikovaným jako procento referenčního roku pro každou zemi, požadavek na zapojení Číny a Indie jako nejvýznamnějších rozvojových zemí do tohoto procesu nejdéle do roku 2019 a hlavně efektivní nástroje ke snížení odlesňování deštných pralesů. „Pokud nedojde v rozvojových zemích ke změně dosavadního způsobu využití půdy a nebude zastaveno její odlesňování, nebudou strategické záměry v oblasti výroby bio energie a nahrazování neobnovitelných materiálů obnovitelnými nikdy naplněny“, dodal.

Marie Růžková, Ing. Ctibor Záruba

„Ochrana lesních ekosystémů a krajinného rázu na Šumavě“ odborný seminář 28. srpna 2009, České Budějovice, výstaviště, pavilón Z, 13.00 - 16.00 h.

Pořádá SVOL pod záštitou Ministerstva zemědělství u příležitosti mezinárodního agrosalónu Země živitelka.

Lze označit současný stav Šumavy za krizový, nebo je vše v naprostém pořádku? Je kůrovec přirozeným predátorem pouze u polomů a nemocných a slabých stromů? Je možné udržet jej za hranicemi bezzásahového území národních parků, nebo je obrovským ohrožením pro zdravé lesy v sousedství? Jak jsou přijímány změny krajinného rázu veřejností a obyvateli, kteří zde žijí? Odpovědi i na tyto otázky podají ve svých přednáškách přízvaní odborníci, zástupci místní samosprávy a správci nestátních lesů v NP Šumava.

Účast přislíbili:

- PhDr. Jan STRÁSKÝ, předseda Rady parku NP Šumava
- prof. RNDr. Stanislav VACEK, Fakulta lesnická a dřevařská České zemědělské univerzity v Praze
- prof. Ing. Vilém PODRÁZSKÝ, děkan Fakulty lesnické a dřevařské České zemědělské univerzity v Praze
- Ing. Alena BALOUNOVÁ, starostka města Kašperské Hory
- Martina POSPÍŠILOVÁ, starostka města Volary
- Petr MARTAN, ředitel Komunity pro duchovní rozvoj, o. p. s., Ččkně
- RNDr Ing. Petr Zahradník, ředitel Výzkumného ústavu lesního hospodářství a myslivosti ve Zbraslavi-Straněch.

Vložení na seminář se neplatí, přihlásit se můžete mailem nebo telefonicky na ústředí SVOL do 24. srpna.

Po celou dobu trvání Země živitelky bude v rámci expozice SVOL v pavilónu F k vidění také část putovní výstavy fotografií Svazu obcí NP Šumava s názvem Zachraňme Šumavu.

„Program rozvoje venkova 2007-13 v podmínkách lesů města Tábora a Písku“ odborný seminář pro vlastníky a správce lesních majetků a jejich zaměstnance 17. září 2009, hotel Relax U Drsů, Tábor, 9.30 - 15.00 h.

Pořádá SVOL pod záštitou Ministerstva zemědělství ve spolupráci se společnostmi Správa lesů města Tábora a Lesy města Písku s cílem podpořit zájem o podávání žádostí o dotační prostředky z Programu rozvoje venkova a seznámit účastníky s aktualizovanými pravidly jejich poskytování. Seminář bude zaměřen na konkrétní aplikaci programu v opatřeních osy I Lesnická technika a Lesnická infrastruktura a v ose II Neproduktivní investice v lesích, jeho součástí budou ukázky realizovaných projektů v terénu.

Odborní lektoři:

- Ing. Jiří CHMEL, ředitel RO SZIF České Budějovice
- Ing. Petr DUŠEK, Ministerstvo zemědělství ČR, Praha
- Ing. Václav ZÁMEČNÍK, jednatel Lesů města Písku s. r. o.
- Ing. Jan KALAFUT, jednatel Správy lesů města Tábora s. r. o.

Vložené ve výši 200,- Kč/os. pro členy SVOL (pro ostatní účastníky 250,- Kč/os.) bude vybíráno při prezenci, kde účastník zároveň obdrží CD nosič s vypracovaným projektové dokumentace realizovaných projektů.

Závazné přihlášky přijímá ústředí SVOL mailem nebo telefonicky do 5. září 2009.

14. ročník střelecké soutěže Přebory v loveckém pětiboji o putovní pohár předsedy SVOL

12. září 2009 Písek – Střelnice Provazce

Pořádají Lesy města Písku s. r. o. a Jihočeský region SVOL pro zaměstnance vlastníků a správců lesa sdružených ve SVOL (podmínkou účasti je platný zbrojní průkaz).

Soutěžní disciplíny:

lovecké kolo, vysoká věž, zájíc na průseku, liška na průseku, srnec – pevný terč.

Soutěž je vypsána v kategoriích jednotlivců a tříčlenných družstev.

Podrobné informace a přihlášku najdete na webu SVOL - www.svol.cz.

Ve zkratce

- 30. září uběhnou dva roky od data vydání Osvědčení o účasti v regionální certifikaci lesů systémem PEFC v rámci tzv. 2. etapy a je nutno provést aktualizaci identifikačních a dalších údajů vlastníků lesů. Sdružení vlastníků a správců lesních majetků ČR, Jíloviště-Strnady 136/5, Praha 5-Zbraslav, proto vyzývá vlastníky k vyplnění žádosti o prodloužení platnosti osvědčení na další 3 roky zbývající do ukončení platnosti regionálního certifikátu a úhradě poplatku (pro majetky od výměry 100 ha činí ročně 2 Kč bez DPH za každý i započatý ha lesa přihlášeného k certifikaci lesů). Nesplnění uvedených podmínek by znamenalo ukončení účasti vlastníka v regionální certifikaci lesů PEFC. Více na www.pefc.cz/zadatel. Připomínáme rovněž, že SVOL poskytuje svým členům, kteří jsou povinni hradit uvedený poplatek za certifikaci, slevu z členských příspěvků ve výši 1 Kč z hektaru.

- Po představení začátkem června na Křivoklátě pokračuje výstava Zachraňme Šumavu ve své pouti napříč Českou republikou ve Východočeském kraji. Ve dnech 16. – 25. června byla k vidění na zámku Josefa Marianna Bartoně-Dobenína v Novém Městě nad Metují, od 1. do 20. července ji zájemci mohou shlédnout na zámku Jana Kolowrata Krakowského v Rychnově nad Kněžnou. Poté se přemístí do zámeckých prostor rodu Kinských v Chlumci nad Cidlinou. V posledním prázdninovém týdnu zavítá opět do Českých Budějovic.

- 19. června odsouhlasila Poslanecká sněmovna ve třetím čtení vládní návrh zákona č. 95/1999 Sb., o podmínkách převodu zemědělských a lesních pozemků z vlastnictví státu na jiné osoby a dalších souvisejících zákonů, ve znění pozměňovacích návrhů předložených sněmovním výborem pro zemědělství. SVOL opakovaně upozorňoval na to, že navrhované znění novely prakticky brání využití rozšířené možnosti arondací lesních pozemků a jejich bezplatnému převedení do vlastnictví obcí, i když právě tento záměr ministerstvo veřejně deklarovalo za jeden z cílů navrhované zákonné úpravy. Pozměňovací návrh SVOL poslanci přes prvotní souhlas a příslib bývalého ministra věnovat se našim připomínkám nakonec ani nezařadili na program oficiálního jednávání sněmovního tisku.

- 14. června proběhla ve Žďáru nad Sázavou oslava 80. výročí založení Národní přírodní rezervace Žákova Hora na počest pana hraběte Radslava Kinského zesnulého na podzim loňského roku. Součástí programu byla odborná konference o NPR Žákova Hora a vztahu vlastníka k ochraně přírody, kterou pořádala společnost Kinský Žďár a.s. ve spolupráci s Lesnickou a dřevařskou fakultou České univerzity v Praze. Na konferenci vystoupil předseda SVOL s příspěvkem věnovaným odkazu tohoto starého českého šlechtického rodu a významu hospodaření v nestátních lesích pro společnost.

- 9. června proběhlo v Pelhřimově řádné zasedání republikového výboru SVOL. Na programu jednání byla mimo jiné žádost SVOL o zadání výzkumného úkolu „Monitoring dálkového přeletu kůrovce z NP Šumava do okolních obecních lesů“ nezávislé výzkumné instituci a návrh řešení uvedené žádosti ze strany Ministerstva zemědělství. SVOL vyjádřil připravenost v případě potřeby spolupodílet se na úhradě nákladů uvedeného výzkumného úkolu. Členové výboru také doporučili přijmout nabídku ke společnému jednání s ředitelkou České inspekce životního prostředí Evou Tylovou, kterou předtím písemně kontaktovali ve věci překračování pravomocí instituce při kontrolách hospodaření v lesích. Výbor

potvrdil zájem spolupracovat na metodickém pokynu MŽP k naplňování zákona o ochraně přírody a krajiny.

- 8. června jednali zástupci SVOL s výrobně-technickým ředitelem státního podniku Lesy ČR Vladimírem Krchovem. Cílem schůzky bylo obnovit spolupráci nestátních vlastníků s největším vlastníkem lesů v republice ve vybraných odborných záležitostech, která byla v minulosti obvyklá a díky turbulencím ve vedení státního podniku v posledních 5 letech prakticky nefungovala. Hlavní témata společných rozhovorů? Naplňování Národního lesnického programu, certifikace lesů, převod státní půdy, ochrana lesa před kůrovcem, odborná správa malolesů, prodej dřeva na lokalitě OM a P.

- 21. května proběhlo v Přimdě za účasti pracovníků státní správy lesů Plzeňského kraje setkání členů Regionálního sdružení vlastníků obecních a soukromých lesů zdejšího kraje. Diskutovalo se zejména o zvýšeném vývoji a výskytu kůrovců v nižších a středních polohách a příspěvcích na hospodaření v lesích pro majitele nestátních lesů poskytovaných z rozpočtu kraje. Letos na ně kraj uvolnil cca o 17 % méně, než činil původní předpoklad.

- 13. května se uskutečnila v Pelhřimově operativní schůzka členů republikového výboru SVOL k plánované transformaci společnosti Nezávislá přejímka s. r. o. na akciovou společnost, informacím o krácení příspěvků na hospodaření v lesích z krajských rozpočtů, aktuálnímu stavu projednávání novely zákona o ochraně přírody a krajiny ve sněmovně a přípravě pravidel vybraných opatření Programu rozvoje venkova pro 8. kolo příjmu žádostí, které by se mělo dle schváleného harmonogramu uskutečnit v termínu od 6. do 26. října.

Marie Růžková

Těžba dřeva v českých lesích loni klesla o 12,5 procenta

Praha 22. června (ČTK) - Těžba dřeva v českých lesích loni meziročně poklesla zhruba o 12,5 procenta na 16,18 milionu metrů krychlových. Vyplývá to z údajů Českého statistického úřadu. Podle mluvčího ministerstva zemědělství Petra Vorlíčka nižší těžbu zapříčinil pokles poptávky po surovém dříví, ubylo také škod způsobených v lesích živelnými kalamitami. Krizi v lesnicko-dřevařském sektoru, která zasáhla celý svět, Česko nevyjímaje, odstartovala hypoteční krize v USA, kde je dlouhodobě největší potřeba výrobků ze dřeva na světě. V jejím důsledku poklesla poptávka po surovém dříví i po výrobcích ze dřeva, uvedlo ministerstvo. „Pokles poptávky po surovém dříví a výrobcích z něho však trvá i v roce 2009. Mnohé podniky omezují výrobu a přežívají bez úhony jen ty kapitálově silné,“ podotkl Vorlíček. Podle ředitele státního podniku Lesy ČR Svatopluka Sýkory přijde oživení trhu nejdříve ve druhé polovině příštího roku. „To ale hovořím o mírném oživení. O nějakém návratu do normálních časů, tedy do stavu před krizí lze uvažovat nejdříve v horizontu tří až čtyř let,“ uvedl v dnešním vydání týdeníku Euro. Na 66,4 procenta poklesl z předloňských více než 80 procent podíl nahodilé těžby, která zahrnuje například polomy či likvidaci škůdci napadených stromů. Vichřice Emma z loňského března nebyla podle

odborníků totiž tolik ničivá jako orkán Kyrill v lednu 2007.

Podle ministerstva lze do budoucna očekávat další poškozování lesů v důsledku globálních změn klimatu a následného růstu škodlivých činitelů v lesích. Loni se vyvezlo dřeva za 5,28 miliardy korun, což byl proti roku 2007 více než 17procentní pokles. O více než 300 milionů na 1,42 miliardy korun poklesla hodnota dovezeného dřeva. Celkové saldo zahraničního obchodu ze dřevem skončilo v přebytku vyšším než 3,86 miliardy. Export směřoval nejvíce do Rakouska.

Celkové zásoby dřeva v českých lesích loni vzrostly. Loňský přírůst činil 17,67 milionu kubíků a přesáhl těžbu. Zásoby dřeva se dlouhodobě zvyšují, ve srovnání s rokem 1930 byly loni více než dvojnásobné a přesáhly 676 milionů kubických metrů. S tím je i nadále většinovým vlastníkem lesů v českých zemích; více než 61 procent lesů bylo loni státních. Zhruba 16 procent patřilo městům a obcím. Soukromého či jiného vlastníka mělo 22,8 procenta lesů. Celkově loni lesy zaujímaly 2,651 milionu hektarů půdy v zemi.

Petr Majer

Evropští lesníci chtějí lidem přiblížit hospodářský význam lesů

Krucemburk (Havlíčkobrodsko) 25. června (ČTK) - Evropští lesníci budou spolupracovat při propagování hospodářského významu lesů. Lidem chtějí vysvětlit, že les není důležitý jen pro rekreaci, ale i k produkci dřeva. K přípravě strategie Evropské unie o komunikaci v lesním hospodářství má přispět Jihlavská deklarace. Přijetí tohoto dokumentu je hlavním výsledkem tří denního setkání ředitelů zodpovědných za lesy v EU, které se na Vysočině v rámci českého předsednictví konalo od úterý 23. června. Zúčastnilo se ho 19 šéfů státních správ a jejich zástupců.

Martin Žižka, vrchní ředitel lesnické sekce ministerstva zemědělství, dnes novinářům potřebu komunikovat s veřejností zdůvodnil i některými zakořeněnými mýty a nesrovnalostmi. „Například obecně se shodneme na tom, že všichni máme rádi dřevo jako materiál a obnovitelný zdroj, už méně se řadě lidí líbí to, že v lese je potřeba kácet stromy,“ vysvětlil.

Pravdivá není obecně zakořeněná představa o tom, že rozloha lesů klesá. „Musíme nutně říci, že opak je pravdou,“ uvedl Žižka. Odborníci podle něj mohou veřejnost oslovovat v médiích a propagačními materiály. Například v Rakousku a Německu se osvědčila praktická výuka mládeže i dospělých v lesích.

Komunikaci s veřejností považuje za důležitou také Jiří Svoboda, ředitel Lesního družstva obcí Přibyslav s 5700 hektary lesů. „Je potřeba lidem vysvětlit, co se vlastně v lese dělá a že těžba je součástí toho cyklu. Záleží na tom, jestli to je šetrným způsobem a jestli se obnovují porosty do stavu, který bude stabilní,“ uvedl. Podle něj se v médiích prosazují různé názory ochránců přírody, ale lesníci slyšet nejsou. „Musíme se tam vnutit, jinak to pro nás bude do budoucna fatální,“ míní. Česká republika patří k zemím s vysokou lesnatostí. Lesy pokrývají 2,651 milionu hektarů plochy, což představuje skoro 34 procent území státu. Vzhledem k zalesňování neúrodných pozemků se rozloha lesů ročně zvyšuje asi o 2000 hektarů.

vst sap

Lesy do škol

2. června organizoval SVOL ve spolupráci s akciovou společností Městské lesy Hradec Králové odborný seminář k lesní pedagogice. Akce se zúčastnilo 60 osob, mezi nimi ředitelé a zaměstnanci městských lesních správ, lesní pedagogové s.p. Lesy ČR, pracovníci odboru školství krajského úřadu Pardubického a Královéhradeckého kraje a odboru LVHZ kraje Vysočina.

Se záměry Ministerstva zemědělství v oblasti environmentálního vzdělávání v lesním hospodářství seznámila přítomná Ing. Pavla Vašíčková. O fungování lesní pedagogiky jako nástroji komunikace lesníků, konkrétních případech využití lesní pedagogiky ve vyučování a postavení lesní pedagogiky v současném školním systému podrobně pojednala Ing. Alice Palacká ze Střední lesnické školy v Hranicích. Výkonný ředitel Nadace dřevo pro život Ing. Jan Řezáč prezentoval výsledky projektu realizovaného v roce 2007 ve spolupráci s rakouskou organizací proHolz ve věci výzkumu veřejného mínění zaměřeného na zjištění postojů občanů ČR ke dřevu, lesnímu hospodářství a dřevozpracujícímu průmyslu, a nastínil možnosti financování lesní pedagogiky. O zkušenostech s lesní pedagogikou v některých státech EU pohovořila Ing. Lada Matoušková-Prylová z Ústavu pro hospodářskou úpravu lesů. Přednáškový blok uzavřela Ing. Blanka Hrdinová informacemi o okolnostech založení a činnosti Lesní školy Městské lesy Hradec Králové. V odpolední části proběhly v příměstském lese pod vedením lesních pedagogů z ML Hradec Králové ukázky lesní pedagogiky s dětmi z mateřské školy Klíček.

Závěry ze semináře

V současné době se lesní pedagogice věnuje 11 městských lesních správ. Cílem SVOL je postupně aktivně zapojit všechny své členy s výměrou lesa nad 2000 ha. Fungování lesní pedagogiky u nestátních lesů je však převážně založeno na osvěcovosti vedení organizace resp. města a míře nadšení lesníků – lesních pedagogů – pro práci s dětmi, neboť ve valné většině financují správci lesů tyto aktivity z výnosů vlastní hospodářské činnosti.

Finanční podporu a lepší koordinaci na jednotlivých ústředních orgánech při zavádění lesní pedagogiky do praxe by měl zabezpečit Státní program environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty v ČR (EVVO), schválený vládou již v roce 2000, do něhož se podařilo lesní pedagogiku zakotvit, a pak zejména Metodický pokyn ministerstva školství z r. 2008 k zajištění EVVO. Na základě uvedených

dokumentů a zákona o právu na informace o životním prostředí jednotlivé kraje zpracovávají vlastní koncepce EVVO, vytvářejí krajské systémy EVVO a návazně vyhláší tímto směrem zaměřené granty. Kde je problém? Realizace většiny aktivit EVVO je postavena na neziskových organizacích, občanských sdruženích, obecně prospěšných společnostech, které mají ekologickou výchovu jako jednu z hlavních činností, a školách. Oprávněným žadatelem může být v některých případech obec, příspěvková organizace, ale i fyzická nebo právnická osoba, která vyvíjí veřejně prospěšnou činnost ve smyslu zásad poskytování finančních prostředků (např. Ústecký kraj, Olomoucký, Plzeňský). Správci lesů jakožto podnikatelské subjekty až na výjimky (dotační program EVVO Jihomoravského kraje pro rok 2009) nemají obvykle k těmto prostředkům přístup.

Za štědré lze naopak označit prostředky na environmentální výchovu a poradenství poskytované také na základě zmíně-

Seminář k lesní pedagogice zahájil předseda SVOL František Kučera.

ného Státního programu EVVO Státním fondem životního prostředí – pro roky 2008 a 2009 byla stanovena minimální výše dotace 500 tis. Kč na projekt. Oprávněným žadatelem mohou být opět pouze nepodnikatelské subjekty. Můžeme se potom divit, že veřejnost, zejména mladí lidé, ovlivňovaní kampaněmi ekologických hnutí mají značně rozporuplný vztah k hospodaření v lesích a využívání dřeva, že nepřijímají těžbu dřeva jako přirozenou součást životního cyklu stromů a vnímají pouze ochranný akcent, ale na druhé straně přitom oceňují dřevo jako přírodní a obnovitelný materiál a rádi se jím obklopují? Všem lesníkům musí být smutno, že „jejich“ ministerstvo na mezinárodních fórech plameně hovoří o potřebě komunikace směrem k veřejnosti a významu lesů pro ni, ale na druhé straně nedokáže nastavit podmínky svých dotačních programů tak, aby pro tyto účely zajistilo potřebné finance.

Marie Růžková

Součástí semináře byly ukázky lesní pedagogiky v praxi /1/.

Součástí semináře byly ukázky lesní pedagogiky v praxi /2/.

O kůrovci se slovenskými lesníky

Z podnětu senátorky Rippelové proběhlo ve dnech 19. – 20. května setkání českých a slovenských lesníků ve věci ochrany lesa proti kůrovcovitým. Za českou stranu se jednání zúčastnil radní Plzeňského kraje pro oblast životního prostředí a zemědělství Petr Smutný, vedoucí oddělení ochrany přírody Krajského úřadu v Plzni Jan Kroupar, referent na odboru kraje pro lesnictví a myslivost Martin Bůžek, poradci senátorky Rippelové pro NP Šumava a lesnictví Jindřich Heřman a Štefan Kubašák, předseda Regionálního sdružení SVOL Plzeňského kraje a jednatel ML Sušice Václav Toman a zaměstnanec státní správy lesů v Horšovském Týně Anton Štrba. Zastupováním paní senátorky na jednání byl pověřen pracovník SVOL Josef Vovesný.

Slovenskou stranu reprezentovali ředitel Lesnického výzkumného ústavu ve Zvolenu Milan Zúbrik, profesor Julius Novotný, generální ředitel Národního lesnického centra ve Zvolenu a zároveň zmocněnec vlády pro ochranu smrčín a smrkových biotopů, vedoucí LOS v Banské Štiavnici Andrej Kunca a vedoucí oddělení evidence a hospodaření v lesích a vědecký tajemník Národního lesnického centra ve Zvolenu Jaroslav Jankovič.

Přestože máme aktuálně společný problém s našimi sousedy a sice kůrovcovou kalamitou, je nutné upozornit na některé rozdíly. V lesích Slovenska převládají listnaté dřeviny, a sice 61 %, a smrk zaujímá jen 26 % plochy (cca 500 tis. ha), dominuje jen v SZ části země a vysoké zastoupení má ve střední části Slovenska. Všechny tyto oblasti jsou kriticky ohroženy přemnožením kůrovce. V letech 1993–2003 se pohybovalo kůrovcové dříví v průměru 500 tis. m³ v objemu ročně, v letech 2005–2008 dochází k exponenciálnímu nárůstu až na šestinásobek (3400 tis. m³ v roce 2008, z toho zůstalo 800 tis. nezpracováno). Jen pro srovnání: v ČR je smrk zastoupen 53%, což činí cca 1400 tis. ha, kůrovcové dříví se pohybovalo dlouhodobě (1963–82) na úrovni 500 tis. m³ ročně. Vývoj v dalších letech již přináší tři velké gradace se třemi vrcholy, a sice 1500 tis.m³ v roce 1984, 2300 tis. m³ v roce 1995, 2500 tis. m³ v roce 2008. Prognózy pracovníků lesnického výzkumu na rok 2009 jsou nepříznivé v obou státech a počítají s dalším nárůstem škod

kůrovcovými (proměnlivé počasí v květnu a červnu jistě přispělo k tlumení gradace, ale přílišný optimismus jistě dosud není na místě).

Jaké jsou tedy poznatky ze společné schůzky? Slovensko má složitou vlastnickou strukturu a to nejen z hlediska podílu státních lesů (cca 50%), ale i prostoro- vě, a nejsou dosud dokončeny restituice. Náročný terén, často teprve vyžadující zpřístupnění, vytváří obrovské náklady na zpracování rozptýlených polomů a následně kůrovcového dříví, zvyšuje se také četnost kalamit. Přibývá lesů v různém režimu ochrany přírody a stupňují se požadavky na bezzásahová území, nepružná administrativa ze strany ochrany přírody narušuje včasnost potřebných opatření. Všechny uvedené faktory včetně přírodních (suché a teplé roky spojené s expanzí václavky mimořádné kalamity) a nízké ceny dřeva (často i vyšší náklady než cena sortimentu) vytvořily situaci, kdy se nedaří zvládnout včasné zpracování kalamit ani napadajícího kůrovcového dříví a to vyústilo do aktuální kritické situace. Vážné problémy z tohoto hlediska narůstají jak ve velkoplošných, tak maloplošných chráněných územích Slovenska.

Snaha o intervenci našeho MŽP i některých nevládních organizací v chráněných územích Slovenska jistě k zlepšení situace v době kalamity nepřispěla, spíše naopak. Myslíme, že situace v slovenských lesích z hlediska kůrovcového ohrožení je vážným varováním pro důsledky nezvládnutí zpracování nebo asanace kalamit a opuštění prověřených způsobů tlumení tohoto škůdce, ať se jedná o jakoukoliv kategorii nebo funkci lesního ekosystému.

Kapacity výzkumu, informace o lesnictví, strategické plánování a poradenská činnost jsou soustředěny v Národním lesnickém centru ve Zvolenu. Z hlediska metod ochrany lesů proti kůrovci i vývoje lesů je založen dlouhodobý výzkum. Je též testováno použití houby *Bauveria basiana*, v laboratorních testech jednoznačně pozitivní, v terénu dosud s výsledky neuspokojivými. Jako nejúčinnější metoda tlumení kůrovcové kalamity zůstává doporučení včasného kácení a odkornění napadených stromů (testováno i paralelně ve vztahu k vývoji kůrovce v bezzásahových územích).

Lesnictví má na Slovensku přes svoje problémy větší vážnost než je tomu u nás, vláda věnuje problému nebezpečí kůrovcové kalamity větší pozornost, jednoznačně pozitivně lze hodnotit určení zplnomocněnce vlády pro ochranu smrčín s jasnými pravidly místo dosud neodpovědné komise bez pravomocí. Byli jsme také informováni o problémech slovenských lesníků s ochranou přírody zejména ve vyhlášených územích Natura 2000, kde si naši kolegové kladou za cíl změnit stávající

pokračování na str. 7 »

zákon o ochraně přírody, dokončit zónaci a přijmout jasnou metodiku při ochraně lesů. Na Slovensku se také diskutuje o možnosti poskytnutí částečné úhrady každému majiteli lesa na odkornění kůrovcového dříví ve výši 150 SK/m³.

Kůrovcová kalamita na Slovensku. Ilustrační foto Štefan Kubašák

Součástí naší návštěvy bylo setkání s představiteli organizace Mestské lesy Zvolen, jejíž ředitel Milan Golis zastává funkci předsedy Združenia obecných lesov Slovenska (ZOL). Řeč pochopitelně přišla i na společný obchod se dřevem. Slovenská strana je o něco dále než my, za účelem prodeje dříví svých členů založila vlastní obchodní organizaci – společnost s ručením omezeným ZOLKA s. r. o. Společnost zaměstnává dvě pracovnice a její loňský obrát činil 118 mil. SKK.

Ing. Václav Toman
Ing. Josef Vovesný

Příspěvek čerpá dále z výročních zpráv o stavu lesního hospodářství ČR a Slovenska a především z publikace „Aktuálne problémy v ochrane lesa 2009“, autor Andrej Kunc (sborník referátů z mezinárodního semináře, který se konal 23.-24. dubna 2009 v Novém Smokovci).

Setkání lesníků tří zemí

Za účasti předsedů a dalších funkcionářů lesnických spolků soukromých lesů Rakouska, Bavorska a ČR proběhlo 28. dubna v Salzburgu již druhé neformální setkání. K hlavním tématům diskuse patřila především současná hospodářská krize a její promítnutí do situace na trhu se dřívím, ochrana přírody a její vliv na hospodaření soukromých vlastníků, připravovaná směrnice EU o uvádění dříví na trh a společná lesnická politika.

Jak uvedl prezident sdružení Land&Forstbetriebe Österreich Felix Montecuccioli, situace na světových trzích v komoditě dříví je velmi neklidná a nejistá, v rámci rakouského trhu však funguje odbyt řeziva bez velkých poruch. S ohledem na zhoršování situace v exportu řeziva byly v Rakousku sníženy kapacity pořezu o 25 %. Zpracovatelé kulatiny deklarují hospodaření s nulovým ziskem a nejsou proto ochotni zvýšit nákupní cenu dříví. Za aktuální ceny (průměrná cena v 2. čtvrtletí 2009 se pohybovala mezi 60 - 65 Euro na lokalitě odvozní místo) nejsou dodavatelé ochotni dodávat čerstvé dříví, jen kalamit-

ní. Lze tedy očekávat zájem o čerstvou smrkovou kulatinu v ČR, ale za podstatně nižší cenu. Pokud dojde koncem roku 2009 ke zlepšení odbytu řeziva, efekt pro dodavatele dříví se dostaví se zpožděním dvou čtvrtletí. Situace na trhu dříví je v Bavorsku obdobná jako v Rakousku. Co se týče využití dříví a dřevního odpadu pro výrobu tepla a energie, to by se mělo do roku 2020 zdvojnásobit a tvořit polovinu objemu z obnovitelných zdrojů.

Aktuální informace k Nařízení Evropské komise a Rady o uvádění dříví na trhu, s jehož možnými negativními dopady na vlastníky lesů jsme vás seznámili v minulém čísle Zpravodaje, podal zástupce rakouského sdružení v CEPF Philipp Guttenberg. V polovině dubna nařízení schválil Evropský parlament přes zásadní připomínky vlastníků lesa (administrativa, vícenáklady, nevyužití certifikace atd.) a bude následovat jeho projednání v Radě EU, kde je ještě šance uplatnit naše připomínky. Současně probíhají práce na přípravě tzv. Evropské lesnické konvence, která si klade za cíl vytvořit základ pro posuzování nadstandardních požadavků státu a společnosti na vlastníky lesů.

Ing. Josef Vovesný

Nízké a střední lesy v krajině

Ve dnech 3. – 4. dubna proběhl dvoudenní seminář na toto téma v Brně. Seminář byl zaměřen na uplatnění tvaru výmladkového a středního lesa v lesích doubrav, především z hlediska biodiverzity ekosystémů a ochrany druhů v chráněných územích. Byla prezentována řada příspěvků výzkumu týkající se této problematiky. Historicky byly tyto tvary hospodaření rozšířeny především v Moravských úvalech a v Polabí. Dr. Dušan Utinek poukázal ve svém příspěvku na problémy v zákonných a prováděcích předpisech z hlediska uplatnění těchto tvarů lesa, které by bylo potřebné při novelizaci předpisů odstranit. Pochůzka v terénu proběhla na polesí Bílovice ŠLP Masarykův les, kde byl kromě jiného prezentován založený dlouhodobý výzkum převodu stávající doubravy na les střední na území Natury 2000. K otázce uplatnění těchto tvarů a forem hospodaření v hospodářských lesích byly shrnuty zkušenosti odborných lesních hospodářů významných lesních majetků ve Zpravodaji SVOL č. 6 z 20. srpna 2008 s názvem „Listnaté porosty a Natura 2000“. Je jisté vhodné otevřít všechny tvary a formy hospodaření vlastníkům formou doporučení. Rozhodnutí o volbě konkrétního postupu však musí zůstat při dodržení zákonných limitů v rukách vlastníka.

Ing. Josef Vovesný

O správě malolesů v Rakousku

Ve dnech 16. – 17. června se zástupci SVOL na pozvání předsedy Rakouského lesnického svazu Bertrama Blina zúčastnili lesnického setkání, které tamní svaz pořádá vždy jednou za rok v různých zemích Rakouska. Mottem letošního setkání spojeného s odbornými přednáškami a exkurzemi do okolních lesů bylo „Les v nesnázích – Řešení do budoucna“.

Na programu jednání tak nemohla chybět diskuse o příčinách současné světové hospodářské krize a jejích dopadech na lesnictví, pravděpodobném vývoji cen na trhu se dřevem, problémech pěstování lesů spojených s očekávanými klimatickými změnami a stále rostoucími požadavky společnosti na lesy, ale také o škodlivých činitelích ohrožujících rakouské lesy. Co do rozsahu kalamit a škod patří podle vyjádření pracovníka Spolkového výzkumného ústavu k nejničivějším vichřice (až 10 mil. m³ ročně), kůrovec (2,5 mil. m³), zvěř a hniloby. Mimo to se objevují noví škůdci, především z říše hmyzu, jejichž výskyt zřejmě souvisí s rostoucími průměrnými teplotami a exportem dřeva bez dostatečných karanténních opatření (napadení borových porostů nematody).

Velmi inspirativní byla exkurze pořádaná Agrární komorou Vocklabruck na téma „Poradní činnost pro vlastníky malolesů a prospěšná kooperace“. Podobně jako u nás i v Rakousku se potýkají s problémy v selských lesích způsobenými především přecházením majetku na nové dědice sídlící v městech, kteří ztratili vztah k lesnímu majetku i potřebné znalosti jak v lese hospodařit. Současně vzniká i nedostatek odborných sil, schopných v lese pracovat. V Rakousku proto vyvinuli nový koncept poradní činnosti, který vychází z písemné smlouvy mezi vlastníkem lesa a poradním orgánem Agrární komory zastoupeným tzv. „lesním pomocníkem“ (Waldhelfer), zajišťujícím i plánované a vlastníkem odsouhlasené práce v lese. Tito lesní pomocníci jsou ustanoveni vždy pro několik obcí a podléhají regionálnímu vedení. V okrese Vocklabruck je jich celkem 16 pro 52 obcí. Realizují i prodej dřeva (v roce 2008 celkem 81.256 m³) za předem stanovenou provizi. Kromě těchto pomocníků fungují zde ještě lesní odborní poradci, jejichž úkolem je např. pomoc v žádostech o dotace, plánování a nasazení harvestorů, zpracování plánů hospodaření a školení lesních pomocníků. Každý vlastník lesa, člen Agrární komory může požadovat od lesního poradce až 40 pracovních hodin ročně.

Po praktické ukázce péče o několik malých lesních majetků následovala infor-

mace o „Selském svazu vlastníků lesa Horních Rakous“ (Der Bauerliche Waldbesitzerverband OÖ) založeném v r. 1964, který je součástí Agrární komory a v současnosti má 24.000 členů. K jeho hlavní činnosti patří zajišťování odbytu dřeva svých členů – v r. 2008 cca 530.000 m³. Aby se předešlo nepříznivému vlivu převisu nabídky nad poptávkou v dobách kalamit, byl vyvinut systém skladování dřeva ve foliích. Tyto sklady pro 250 –280 m³ mohou být založeny kdekoliv a uchovávají dřevo v nezhoršené kvalitě 1 až 2 roky.

Dalším bodem exkurze bylo předvedení jednoduchého lesního hospodářského plánu, který se zásadně neliší od LHP resp. LHO vyhotovovaných u nás. Platnost je rovněž desetiletá, cena plánu se pohybuje od 20 do 40 Euro za 1 ha, do výše 50% lze požádat o dotaci.

Poslední ukázka proběhla v lesích regionu Ried-Süd, kde v r. 1997 založilo 45 vlastníků lesa sdružení o výměře 480 ha. Dnes zde již společně hospodaří 307 majitelů na ploše 3105 ha, což je 64% lesa celého regionu. Sdružení obdrželo v r. 2008 státní cenu v kategorii „Kooperace“. Pro toto sdružení pracuje v současné době 21 mistrů a 41 školených lesních dělníků, sdružení společně nakupuje a nasazuje lesní techniku, společně prodává dřevo, vánoční stromky, palivo a biomasu. V rámci projektu „přesílené dřevo“ uvedli do provozu 2 pásové pily. Vzhledem k úspěšným výsledkům společného hospodaření očekávají členové sdružení další postupné rozšiřování členské základny.

Na rozdíl od Rakouska není koncept společného obhospodařování malolesů u našich vlastníků, ať již z historických, osobních, pracovních či jiných důvodů právě v oblíbě, navíc není podporován ani ze strany státu, který setrvává na současném statu quo, tj. spravování drobných lesů pracovníky LČR souběžně s jejich hlavním zaměstnáním, nebo založené na podnikatelském principu OLH. A to se ku škodě dotčených vlastníků v nejbližších letech nezmění, pokud sami vlastníci svůj přístup ke sdružování nepřehodnotí.

Ing. Ctibor Záruba

Z konference vlastníků lesů na východním Slovensku

Gemerské regionální sdružení vlastníků nestátních lesů se sídlem v Rožňavě uspořádalo ve dnech 9. - 11. března v Košické Belé 1. mezinárodní konferenci vlastníků lesa s názvem „Lesy pro společnost“.

Cílem konference bylo podpořit nestátní vlastníky lesa a přispět ke zlepšení lesnické legislativy a podmínek pro obhos-

podařování lesů na Slovensku. SVOL, jako organizace podobného typu v České republice, byl požádán o informace k problematice lesnictví a ochrany přírody v ČR a naplňování Národního lesnického programu. Tohoto úkolu se zhostili Ing. Roman Šimek a Ing. Petr Jelínek.

Konference se zúčastnila celá řada významných hostů, mezi nimi minis-

Slovenský ministr zemědělství Becík hovoří k účastníkům konference v Košické Belé.

pokračování na str. 8 »»

tr zemědělství SR Ing. Stanislav Becík, státní tajemník MŽP Ing. Jaroslav Jaduš, prof. Julius Novotný, zmocněnec vlády pro ochranu smrčín a smrkových biotopů, Ing. František Knapík, primátor Košic, a Ing. Oliver Kovács z odboru územního plánování a životního prostředí Košického kraje.

Po zahájení, kdy všechny přítomné uvítal předseda Gemerského sdružení Ing. Jozef Vlčák, se ujal slova ministr zemědělství SR, který informoval o záměru zvýšit lesnatost Slovenska zalesněním zhruba 250 tis. ha tzv. „bílých ploch“, tedy nelesní půdy a uvedl, že nadále není možný stav, kdy dochází k zániku tradiční venkovské produkce a většina spotřeby např. ovoce je zajišťována dovozem. Podpořil také chov tradičních druhů hospodářských zvířat na slovenském venkově, zejména chov koní. Lesnictví vidí jako odvětví, které potřebuje výraznou podporu.

Státní tajemník MŽP podpořil záměr přípravy nového zákona na ochranu přírody. Při jeho vystoupení zazněla informace, že podle posledního zjišťování Evropské komise došlo u 50 - 80 % ploch Natura 2000 v posledních letech ke zhoršení jejich stavu, plochy byly degradovány, až zmizely předměty ochrany. Generální ředitel lesnické sekce MZe prof. Novotný vyjádřil přesvědčení, že k překonání

současné krize v lesnictví je nutné, aby vláda podporovala spotřebu dřeva, uvedl údaje o finančních prostředcích z Programu rozvoje venkova (PRV), jejichž čerpání je až dosud prakticky nulové, a podpořil ochranu smrčín. Jejich stav je zřejmě na Slovensku, zejména při horní hranici lesa kritický, jak potvrzovali i další vystupující. Zajímavá byla i jeho myšlenka o nutnosti diverzifikace příjmů vlastníků lesů.

Ing. Luboslav Mika ze Státní ochrany přírody SR vyzval přítomné, aby vyvíjeli neustálý tlak na centrální orgány na vyplácení náhrad za omezení ze strany ochrany přírody, aby měly tyto orgány přesnější přehled o potřebách lesního hospodářství. Podle jeho slov musí být ochrana přírody účinná, efektivní (proporčně vyvážená) a ekonomicky zvládnutelná. Současný stav ochrany přírody na Slovensku tomu však neodpovídá. Ze souhrnných údajů o podílu chráněných území z celkové rozlohy Slovenska vyplývá, že např. ptačí oblasti zahrnují 25,2 % této výměry, což je nejvíce ze všech zemí EU a tento stav je ekonomicky neudržitelný, Slovensko na to nemá finanční prostředky. Za záruku udržení biologické diversity a ekologické stability lesních biotopů nejen v chráněných územích, ale i na ostatním území Slovenska pak označil jediné fungující, moderní, životaschopné lesnictví.

Poněkud překvapivé bylo i vystoupení ředitele odboru pro územní ochranu MŽP

Ing. Jozefa Vojteka, ve kterém upozornil na možné dopady hospodářské krize i klimatických změn nejen na lesní hospodářství, ale i na ochranu přírody a životní podmínky obecně. Ve svém vystoupení uvedl, že jedna třetina chráněných krajinných oblastí nebyla vyhlášena na základě stavu přírody a byla vyhlášena zbytečně. MŽP Slovenské republiky podle něj selhalo při zavádění soustavy Natura 2000 a od začátku implementace Natury fungovalo jako servis mimovládním organizacím. Obrat k lepšímu má zajistit připravovaná novela zákona o ochraně přírody a krajiny, který označil za protiústavní a naprosto nevyhovující. Pokud by všechna tato prohlášení byla oficiálním stanoviskem celého MŽP SR, znamenalo by to asi zásadní obrat v přístupu nejen MŽP, ale celé vlády a ústředních orgánů Slovenska k ochraně přírody jako takové. Tomu, že by snad takový obrat možný byl, přispívá i sdělení, že podle usnesení vlády SR nelze schválit žádné chráněné území bez uzavřených dohod s vlastníky všech dotčených pozemků i vyjádření že „nový zákon by měl respektovat množství peněz určených na zakázky, doslova cituji: „Stát sa nemôže chovať ako výpalník majiteľov“.

V posledním vystoupení promluvil k účastníkům konference RNDr. Ladislav Miko, ředitel sekce ochrany přírodních zdrojů DG Environment v Bruselu. Jako rodák z Košic má jistě blízko k východ-

nímu Slovensku a jeho vystoupení bylo pro vlastníky lesů poměrně příznivé. Sice začal výtkou, že v předchozích vystoupeních neslyšel žádné návrhy, jak by chtěli lesníci s ochranou přírody spolupracovat a jak by si sami ochranu přírody představovali, nicméně pak připustil, že v ochraně přírody není jiné cesty než pracovat s vlastníky půdy. Z pozice bruselské administrativy potvrdil, že se stav chráněných území v Evropě zhoršuje a že 1/3 lesního hospodářství v Evropě přestala již být zisková. Jednoznačně uvedl, že komise preferuje diskuzi a spolupráci mezi ochranou přírody a vlastníky půdy před bojem mezi těmito dvěma skupinami.

Závěrem konference se stalo přijetí deklarace, která je určena jak vládě SR a jednotlivým ministerstvům, tak i lesnické veřejnosti. Jsou v ní definovány hlavní problémy slovenských vlastníků lesů, vyjádřeno přesvědčení o možném zlepšení současného stavu i naznačeny cesty, jak tohoto zlepšení dosáhnout.

Lze si jen přát, aby se nové kontakty mezi SVOL a Gemerským regionálním sdružením vlastníků nestátních lesů nadále prohlubovaly a aby vzájemná spolupráce mezi lesníky nejen ČR a SR, ale celé Evropy přispěla ke zlepšení současného stavu lesnictví a úspěšnému překonání současného obtížného období.

Ing. Petr Jelínek

Seminář Škody zvěří

Dne 24. dubna uspořádal SVOL - region Střední Čechy ve spolupráci s Městskými lesy a rybníky Kutná Hora a pod odbornou a finanční záštitou MZe odborný seminář tematicky zaměřený na škody způsobené zvěří, a to zjišťování její výše, způsoby vyčíslení výše škody a možnosti ochranných opatření. Dále byl podán i stručný přehled právních předpisů souvisejících s touto tematikou. Seminář se skládal z dopolední teoretické části a odpoledních ukázek v terénu. Ač bylo v úvodu akce avizováno, že není cílem semináře řešit současné hlavní příčiny vzniku škod, přesto od jednotlivých účastníků často v diskusi zazněly kritické připomínky, a to zejména vůči myslivecké legislativě a stavu státní správy myslivosti.

Dopolední blok zahájil Ing. Jan Leugner z VÚLHM, výzkumné stanice Opočno s přednáškou na téma Podmínky pro efektivní použití plastových chráničů. Dále následoval příspěvek Ing. Miroslava Pacovského Škody zvěří a příslušná legislativa. Hlavní přednášku přednesl

Dr. Ing. Miroslav Kubů s názvem Oceňování škod způsobených zvěří a uplatňování jejich náhrady v lesním hospodářství. Dopolední část zakončil Ing. Petr Vovesný, který účastníky semináře seznámil s možnostmi obrany proti škodám, a to ve svém příspěvku Ochrana proti škodám zvěří ve vegetační době.

Po obědě následoval přesun na venkovní ukázkou. Zde byly vybrány plochy, na kterých bylo možno demonstrovat způsobené škody zvěří a kde Dr. Ing. Miroslav Kubů názorně předvedl postup při zjišťování výše škod metodou zkusných ploch, která je použitelná zejména v případě velkých ploch a výrazně zrychluje a zjednodušuje postup při kvantifikaci škod. Dopolední část semináře vhodně doplnila praktická ukáзка firmy L.E.S. CR, kde bylo možno vidět aplikaci repelentů, které jsou v současné době registrovány jako přípravky na ochranu proti škodám zvěří. Dále byly předvedeny jednotlivé typy plastových tubusů.

Celou akci zakončilo drobné občerstvení pro účastníky spojené s neformální diskuzí. Seminář se uskutečnil v Červených Janovicích u Zbraslavic a venkovní ukázkou proběhly v lesích Městských lesů a rybníků Kutná Hora, lokalitě Hetlín. Ze semináře byl vydán sborník, který je v omezeném množství k dispozici u předsedy regionu Střední Čechy.

Postup při zjišťování výše škod metodou zkusných ploch demonstroval dr. Kubů (v popředí uprostřed) v terénu.

Poděkování patří všem, kteří se tohoto semináře zúčastnili, přednášejícím, organizátorům a pracovníkům Městských lesů a rybníků Kutná Hora.

*Ing. Miroslav Pacovský
předseda RS SVOL Středočeského kraje*

Exkurze regionu Vysočina

Regionální organizace SVOL Vysočina uspořádala ve dnech 27. až 30. května exkurzi na majetek města Děčína a do NP České Švýcarsko. Majetkem města Děčína nás prováděli společně pan ředitel ing. Novák a bývalý ředitel ing. Filip. Prošli jsme významnou část městského majetku a navštívili rozhlednu Chlum, z které byl úchvatný výhled na město a okolí. Velmi nás zaujala snaha převést majetek do stavu, kdy nebude ohrožováno hospodaření kalamitami a chřadnutím smrčín, které v této lokalitě byly dříve vysázeny. Snaha změnit druhovou skladbu majetku je všude patrná.

Z exkurze regionu Vysočina.

*Ing. Jiří Svoboda
předseda RS SVOL Vysočina
ředitel LDO Přibyslav*

Zájemci o členství ve SVOL jsou vítáni. Pro další informace se obraťte na naši kancelář v Pelhřimově, nebo navštivte webové stránky www.svol.cz.

Vydává: Sdružení vlastníků obecních a soukromých lesů v ČR, K Silu 1980, 393 01 Pelhřimov, IČO 45035652, tel./fax: 565 324 203, e-mail: info@svol.cz. Vychází 3x ročně v nákladu 2000 ks. Odpovědný redaktor: Marie Růžková; za obsah příspěvků ručí autoři. Registrováno Ministerstvem kultury ČR pod evidenčním číslem MK ČR E 17027.